

Το δόγμα των «βασικών διευκολύνσεων» προς ανταγωνιστές

Του Αναστάσιου
Αντωνίου

Δικηγόρου

Το αμερικανόπνευστο δόγμα των «βασικών διευκολύνσεων» έχει αποκρυσταλλωθεί σε μεγάλο βαθμό στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού της Ε.Ε. και έχει κατ' επέκταση εφαρμογή στην κυπριακή έννομη τάξη. Σε νευραλγικούς τομείς της οικονομίας, όπως, ανάμεσα σε άλλους, τους τομείς της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών, νεοεισερχόμενοι ανταγωνιστές συχνά έρχονται αντιμέτωποι με την ανάγκη χρήσης υποδομών των υφιστάμενων ανταγωνιστών, οι οποίοι οφείλουν -υπό προϋποθέσεις- να παρέχουν τέτοιες βασικές διευκολύνσεις. Αυτό το φαινόμενο προκύπτει συχνά στις περιπτώσεις όπου φιλελευθε-

Έχει πέραν πάσης αμφιβολίας αποκρυσταλλωθεί στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κτυο μιας χώρας ή περιοχής συνήθως έχει συγκροτηθεί και κατασκευαστεί βάσει κρατικής πρωτοβουλίας προ της οποιασδήποτε φιλελευθεροποίησης της σχετικής αγοράς. Όταν συνεπώς ένας ανταγωνιστής εισέρχεται στην αγορά παροχής ενέργειας, για βιομηχανική ή οικιακή χρήση, είναι αδύνατον να έχει στη διάθεσή του ένα ενεργειακό δίκτυο το οποίο να του επιτρέπει την απρόσκοπτη παροχή της ενέργειας που παράγει, ανεξαρτήτου μορφής, προς τους πελάτες του. Ακόμη και αν ο εν λόγω ανταγωνιστής σκοπεύει να αναπτύξει το δικό του δίκτυο διανομής ενέργειας, π.χ. ηλεκτρικού ρεύματος, συνήθως χρειάζεται πρόσβαση στο

υφιστάμενο δίκτυο για έναρξη των εργασιών του.

Το δόγμα των «βασικών διευκολύνσεων» δεν εφαρμόζεται κατ' αποκλειστικότητα στους ανωτέρω τομείς, δηλαδή της ενέργειας και των τη-

λεπικοινωνιών. Μπορεί να τύχει εφαρμογής σε πολλές άλλες περιπτώσεις όπου υπάρχει ένας συμμετέχοντας στην αγορά ο οποίος έχει δεσπόζουσα θέση σε αυτήν -συχνά μονοπωλιακή- και έχει εγκαθιδρύσει ένα δίκτυο ή μηχανισμό που χωρίς αυτόν δεν μπορεί να εισέλθει με οποιαδήποτε προοπτική ένας ανταγωνιστής αυτού στην ίδια αγορά. Σχετικά παραδείγματα συναντώνται οπουδήποτε υπάρχουν δίκτυα διανομής προϊόντων ή υπηρεσιών αλλά και στην πληροφορική, όπου λογισμικά ή λειτουργικά συστήματα δημιουργούν συσχετισμούς εξάρτησης του καταναλωτή από ένα συγκεκριμένο τρόπο εφαρμογής των συστημάτων που χρειάζεται.

Αναμφίβολα κάποιος μπορεί να διερωτηθεί τι συμβαίνει στις περιπτώσεις αυτές και κατά πόσο νομιμοποιούνται οι νεοεισερχόμενοι ή μικρότεροι ανταγωνιστές να απαιτήσουν τέτοια πρόσβαση βασικών διευκολύνσεων ή τη χρήση

των δικτύων οργανισμών που κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά στην οποία επιθυμούν και οι ίδιοι να ανταγωνιστούν. Ιδιαίτερα όταν λάβει κανείς υπόψη το γεγονός πως κανείς δεν μπορεί να στερήσει από μια επιχείρηση το δικαίωμα να διεξάγει τις εργασίες της ελεύθερα και να συναλλάσσεται με όποιον αυτή θέλει και μόνον, ενδεχομένως να ξένιζε η περίπτωση όπου θα επιβαλλόταν σε μια εδραιωμένη επιχείρηση η υποχρέωση παροχής πρόσβασης σε διευκολύνσεις ή υποδομές που με κόπο εκπονήθηκαν και δημιουργήθηκαν, προς όφελος ενός νεοεισερχόμενου ανταγωνιστή.

Εντούτοις, η νομική πραγματικότητα είναι πως έχει πέραν πάσης αμφιβολίας αποκρυσταλλωθεί το δόγμα των «βασικών διευκολύνσεων» στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ουσιαστικά πρόκειται για κληροδότημα του αμερικανικού νομικού στερεώματος προς την Ε.Ε., η οποία, διά μέσου των

αποφάσεων τόσο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσο και των Κοινοτικών Δικαστηρίων, την έχει υιοθετήσει, διαμορφώσει και προσαρμόσει ανάλογα. Η εφαρμογή του δόγματος στην Ε.Ε. επικαλέστηκε σε υποθέσεις που χρονολογούνται από τα πρώτα κιόλας χρόνια ύπαρξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σειρά δικαστικών αποφάσεων έχει καταστρατηγήσει αρνήσεις παροχής διευκολύνσεων ή πρόσβασης επί δικτύων ενέργειας, δικτύων τηλεπικοινωνιών, δικτύων διανομής προϊόντων, δικτύων αεροπορικών μεταφορών, τηλεοπτικών δικτύων και σημάτων και λειτουργικών συστημάτων, επιβάλλοντας υποχρέωση παροχής των σχετικών διευκολύνσεων ή πρόσβασης.

Το δόγμα των «βασικών διευκολύνσεων» είναι νομολογιακά υπαρκτό και τα κριτήρια εφαρμογής του είναι διάχυτα στην κοινοτική νομολογία. Σε εθνικό επίπεδο η ανάπτυξη του δόγματος είναι αργή, αλλά η εκτενής νομολογία

των Κοινοτικών Δικαστηρίων επαρκεί για να ερμηνευθεί μια κατάσταση άρνησης παροχής πρόσβασης σε υποδομές ως παραβιάζουσα τη σχετική νομοθεσία περί ανταγωνισμού όταν συντρέχουν οι αυστηρές προϋποθέσεις που τέθηκαν από την κοινοτική νομολογία. Ως εκ των ανωτέρω, θα πρέπει να αυξηθεί η προσοχή τόσο των ανταγωνιστών οι οποίοι κατέχουν μεγάλα μερίδια των αγορών στις οποίες συμμετέχουν όσο και των επενδυτών σε επιχειρήσεις που σχεδιάζουν είσοδο σε αγορές με τέτοια χαρακτηριστικά, καθώς οι εξαρτήσεις και οι εναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν στη σχετική αγορά είναι τα κύρια στοιχεία που θα καταδείξουν, στα πλαίσια ενδεχόμενης νομικής αντιπαράθεσης, κατά πόσον η αγορά θα διευρυνθεί βάσει της χρήσης υφιστάμενων υποδομών και της παροχής διευκολύνσεων ή θα απαιτηθεί η δημιουργία νέων ανταγωνιστικών υποδομών.